

ZELFREDZAAM WONEN

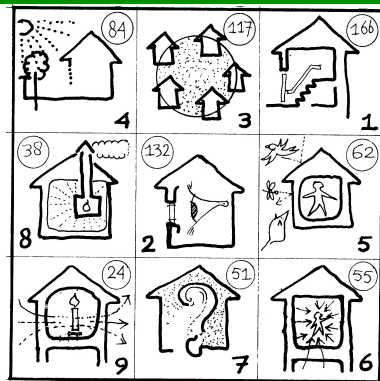
AUGUST A.M. VAN VLIET

Bijdrage aan
SYMBIOSIUM 14 Op 6 november 2009

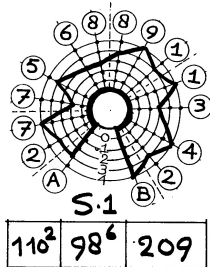
Kern van onderzoek Zelfredzaam Wonen 1998-2004

Bij de aftrap van de promotie was de doelstelling om binnen Gerontechnologie ontwikkelde basis-techniek in te zetten in de bouwkunde. Hoe zit de ideale ouderenwoning eruit? Wegens de vergrijzing zal de toenmalige grootschalige intramurale huisvesting van oudere Nederlanders op de lange termijn onhoudbaar blijken. Ouderen blijven vooral in de eigen woning wonen ondanks chronische aandoeningen. Zonder woningaanpassing levert dit beperkingen die de kwaliteit-van-leven aantasten.

Het onderzoeksdoel betrof: aan welke bouwtechnische aspecten kun je die geschikte woning herkennen, waarbinnen oudere bewoners maximaal zelfredzaam kunnen blijven wonen? In risico-analyse bouwconstructies (Torroya-Formule) ligt een balans omsloten tussen preventieve investering en vermeden onkosten bij calamiteiten. Deze formule is omgebouwd voor woning gerelateerde gezondheidsbedreigingen. Potentieel is meer dan kwart van zorgkosten te besparen middels investering in preventieve-, compenserende- en zorghulp-faciliterende voorzieningen.

De 9 prestatie-eisen

De Zelfredzaamheidsroos

De zelfredzaamheid bevorderende bouwtechnische aspecten zijn in het proefschrift geordend naar 9 prestatie-eisen aan de zelfredzame woning. Deze prestatie-eisen dekken bekende kwaliteiten, o.a. ergonomisch, zonnig, allergeenarm sociaal veilig. Het gewicht van de afzonderlijke prestatie-eisen verschilt en is uitgedrukt in vermeden *ziektelast* (medische term Disability Adjusted Life Years DALY). De implementatiegraad geeft daarbij de mate aan waarin *ziektelast* door een pakket bouwtechnische voorzieningen voor 1 prestatie-eis vermeden wordt. Deze loopt van Bouwbesluitniveau, over Intentioneel-geïmplementeerd, Geheel geïnstalleerd tot Intrinsiek-goed.

De prestatie-eisen zijn de pijlen en de schillen zijn de implementatiegraad in dit grafisch toetsingsinstrument *Zelfredzaamheids-roos*. Combinatie met de weging van de afzonderlijke prestatie-eisen leidt tot een bijbehorende *Zelfredzaamheids-score* voor afzonderlijke woningen en samengestelde woningbouwprojecten.

Binnen één bestaande woninglocatie zijn 12 alternatieve bouwplannen opgezet en beoordeeld. Waarmee de gebruiksmogelijkheden van de systematiek aanschouwelijk gemaakt werd. En voorbeelden van best-practice zelfredzaam bouwen ontstonden.

2005-2009: verfijning methodiek Zelfredzaam Wonen in NL context

De claim “zelfredzaam bouwen spaart zorgkosten” spreekt aan.

Er is echter een majeur probleem: de investering door bouwers wordt terugverdiend door de zorgverstrekkers. Met de invoering *Wet Maatschappelijke Ondersteuning 2007* WMO is de regie en financiering van zowel volkshuisvesting als zorgverlening echter weer in 1 hand gekomen: de gemeente. Maatschappelijk zullen alle burgers moeten blijven meedoen. Als hulpmiddel daarbij dient de **generatiebestendige wijk**. Vestigingsfactor daarvan vormt de betaalbare zelfredzame woning. (naast bereikbaarheid wijkvoorzieningen, zorg aan huis).

De claim “Zelfredzaam bouwen spaart zorgkosten” blijft een hypothese die nadere falsificatie behoeft. Dit inzicht was in periode 2005-2007 aanleiding voor 3 pogingen een interdisciplinaire onderzoekslijn “Gezond (heid door) Wonen op te zetten. Waaronder “Slim bouwen aan zelfredzaam wonen voor de zilveren generatie” in het kader van het Smart-mix programma 2006.

Twee dingen kunnen geleerd worden: de markt is er rijp voor, maar ”interdisciplinair Gezondheidszorgers laten praten met bouwfysici? praten met architecten?

In reactie op mijn proefschrift kreeg ik vanaf 2005 gelegenheid de methodiek toe te passen voor een woon-zorg-complex Maaswaard te Venlo. Hiervan is geleerd, dat de zelfredzaamheids-methodiek een uitstekende **management-tool** vormt voor de realisatie van ambitie zelfredzaamheid. Tevens blijkt het implementatieniveau 2 *Intentioneel Geïnstalleerd* de grootste innovatie:, namelijk de nadruk op **interne flexibiliteit** gebouw.

De in proefschrift voorziene trend naar thuis blijven wonen zet door. Sinds 2005 is er een hergroepering van onderzoek binnen de International Gerontologic Society IGS. Zelfredzaam wonen past binnen het opkomende onderzoeksthema *Aging in Place*. Er is een direct verband te leggen met het Europese stimuleringsprogramma *Ambient Assistive Living*, AAL dat voor 1998-2014 voor innovatie in zelfstandig wonen van ouderen ondersteunt, 1,25 miljard euro inzet.

Het proefschrift markeert mijn interesse-overgang van architectuur naar volkshuisvesting. Voor mijn levensonderhoud ben ik echter teruggevallen op mijn back-up scenario: architect. Vanaf 2007 ben ik als adviseur betrokken bij projectontwikkeling van zorghotels met een hoog wellness-gehalte, bij kleinschalig groepswoon-projecten (o.a. dementerenden)

Missie: ontwikkeling Zelfredzaam Wonen 2010-2017

Het streven eindigt niet met 65 jaar, daartoe is Peter Schmid een lichtend voorbeeld. Me toch hiertoe beperkend is 1 volle levensperiode in te vullen. Doelen om te streven:

Strategisch denkende lokale bestuurders zouden kunnen inzetten op preventie door slim investeren in **de kwaliteit van de woning-voorraad**. Ten gunste van het **generatie-bestendig wonen** kan de methodiek Zelfredzaam Wonen het kwaliteitsaspect inzichtelijk maken. Locale samenwerking van gemeente, woningbouwvereniging en zorgaanbieder. BEL Plus Zorg als een lokaal platform.

Het voorbij laten gaan van grote EU geldstromen AAL verdriet mij. Gezond zelfredzaam wonen dreigt een utopie te blijven. De interdisciplinaire samenwerking Gezond (heids)zorg en bouwen en) Wonen kan gestoeld worden op een geweldige uitdaging: binnenhalen zorg-winst (plus behoud kwaliteit-van-leven) door een slim zelfredzaam ontwerp. Voor de bouwkunde betekent dit een **hernieuwde focus op Mens-en-Maat/ ergonomie** en nadruk op de *economische vestigingsfactor* bereikbaar gezond wonen. Hiervoor is een platform in het onderzoek/ onderwijs een eerste vereiste.

Het 10 minutenpraatje bij proefschriftverdediging eindigde met de aansporing om NU meteen grootschalig te beginnen met realisatie van een zelfredzaam woningbestand. De strategie meer te richten op de mondige consument, die zelf producten kiest.

Product-ontwikkeling te doen naar **intern-flexibele woningindelingen**. De budgetwoning is een ander verhaal: innovatie in **woning-concepten** vooral voor *het nieuwe rijtjeshuis*: energiezuinig, betaalbaar, zelfredzaam levensduurbestendig. Deze ambitie vereist een platform in het innovatieveld.

Mijn eerste proefschriftstelling: “Architectuur is eigenlijk niets anders als bakstenen muurtjes bouwen, niks meer en niks minder” stamt nog uit mijn afstudeermotivatie (1973). Niks virtuele grafische strapatsen, maar in de Bildung van de architect met de focus op materialisatie, Dat deze materialisatie in het teken van de **functionaliteit van het gezonde wonen** staat, is voor mij vanzelfsprekend. Deze inzichten over te dragen op nieuwe generaties ontwerpers. In het onderwijs.

Dank voor de gelegenheid tot deze eigen (tussen) evaluatie

Dr.ir. August A.M. van Vliet, architect BNA
AAM-Beeld-architectuur E aam.vanvliet@planet.nl T.0031-416-331130 M.0031-6-51223650

Promotie Zelfredzaam Wonen: Kern, Latere bewerking en Missie August van Vliet 2 (2)